-కాకాని కమల

శిథిలశిల్పం

సాయంత్రం -

చల్లగాలి తిరిగింది. పెరట్లో వేపచెట్టు కింద నవారు మంచంలో కూర్చుంది సత్తెమ్మ. ఇంట్లో ఆ మూల మీది గదిలో పగలు రాత్రి దగ్గి దగ్గి యాస్త వచ్చింది. సరిగ్గా అరగంట క్రితమే కొడుకులిద్దరూ సత్తెమ్మని నవారు మంచంతో సహా ఎత్తి తెచ్చి పెరట్లో వేపచెట్టు కింద పడుకోబెట్టారు. పక్షవాతం వచ్చి కాలు చెయ్యా చచ్చుపడ్డాక సత్తెమ్మకి పొద్దు గడవటం కష్టంగా ఉంది. ఇంటి నిండా జనం ఉన్నారు. కొడుకులు కోడళ్లు మనవలు... పనివాళ్ళు... అయితే ఏం? ఎవరి పన్లు వాళ్లవి.

'ఎంత కాలం ఈ పక్షవాతపు ముసలిదాన్ని కనిపెట్టుకుని ఉంటారు?' తనలో తనే సణుక్కొంది సత్తెమ్మ.

దిండు మీద దిండు పెట్టి వెళ్ళాడు కొడుకు.

పడుకున్నదల్లా నెమ్మదిగా లేచి దిండుకు ఆనుకుని కూర్చుంది.

కూలిన పిట్టగోడ మీంచి ఎదురింటి గంగరాజు లోగిలి మొత్తం కనిపిస్తుంది.

వాళ్ల పాలెగాడు నారాయుడు నల్లకోడి ఈకలు పీకుతున్నాడు.

'గంగరాజు ఇంటికి చుట్టాలు వచ్చినట్టున్నారు' అనుకుంది సత్తెమ్మ.

పాలెగాడు నారాయుడి చేతిలో బలిసిన నల్లకోడిని చూస్తుంటే సత్తెమ్మకి నోట్లో నీళ్లు ఊరుతున్నాయి. 'రేత్తిరికి నల్లకోడితో పలావు చేసి అతిథులకు వడ్డిత్తారు కాబోలు. అదీకాక గంగరాజు అల్లుడుగాని వచ్చాడేమో' అనుకుంది చేతికి ఉన్న వెండి మురుగులకేసి చూసుకుంటూ. తన గత వైభవం కళ్ల ముందు కదిలింది సత్తెమ్మకి.

మగడు బతికున్న రోజుల్లో ఓ వెలుగు వెలిగింది సత్తెమ్మ. ఆ రోజుల్లో పాతికెకరాల పొలం, పాడి పంట, పాలెగాళ్లు, వచ్చిపోయే బందుగులు... ఇల్లు నిత్తె కళ్యాణంలాగుండేది.

చేపల ఇగురో చేపల పులుసో కోడో లేక గుడ్డో లేకుండా ముద్ద ఎత్తేవాడు కాదు సత్తెమ్మ మగడు గోవిందరాజులు.

ఎర్రగా దాలి మీద కాగిన మీగడ పెరుగు, వెన్న కాచిన నెయ్యి, గుమ్మడి వడియం నూల అరిసో సున్ని వుండో... నిత్యం పండుగ భోజనమే. అతిథులు వస్తే 'కూర' లేకుండా భోజనం పెట్టేవాడు కాదు. బందుగులు తెగ మెచ్చుకునేవారు. అందునా సత్తెమ్మ వంటి మహారాణి.

కాని క్రమంగా ఆ వైభవం తరిగిపోయింది. తరచూ కరువులు, తుఫానులు, పంట నష్టం అయింది. భూములు సరిగా పండక పోవటం, చీడపీడలు, ఆడపిల్లల పెళ్లిళ్లు... ఖర్చులు తట్టుకోలేక ఒకటొకటిగా పొలాలు అమ్మాల్సి వచ్చింది. గోవిందరాజులు చనిపొయ్యాక ఆ ఇంటి కళ తప్పింది. పసుపు కుంకం పోయిన సత్తెమ్మ ముఖంలో వన్నె తగ్గింది. కొడుకు కోడళ్ళ హయాం వచ్చేసరికి తిండి గడవడమే కష్టంగా తయారయింది. సత్తెమ్మకి పక్షవాతం కమ్మి కాలు చెయ్యా చచ్చుపడ్డాయి. భర్తతోపాటే సత్తెమ్మ అజమాయిషీ పోయింది. కొడుకులు కోడళ్ల పెత్తనం వచ్చింది. వాళ్లు ఏది పెడితే అది తినటం, ఆ మూల గదిలో మంచంలో ముణగ దీసుకోవటం.

'అయ్యో తల్లి, పెద్దది, అనుభవజ్ఞురాలు, సలహా అడుగుదాం' అని కొడుకులకే లేదు. ఇంక కోడళ్లకి ఏం ఉంటుంది? ఏదన్నా నోరు తెరిచి పెద్దరికంగా చెప్పబోయినా 'నీకెందుకు ముసిల్దానా నోరు మూసుకో' అంటున్నారు కొడుకులే. ఇంక కోడళ్ళ సంగతి చెప్పేదేముంది?

చెయ్యా కాలు అంటే చచ్చుబడ్డాయి గాని సత్తెమ్మకి నోరు చచ్చుపడలేదు. జిహ్వ చావలేదు. అందుకే కోడిరుచి జ్ఞాపకం వస్తే నోట్లో నీళ్లు ఊరుతున్నాయ్.

'మేమే... మే... హహా....' సత్తెమ్మ ఆలోచన్లు కట్టిపెట్టి తలెత్తింది.

ఎదురింటి గంరాజు ఇంకో పాలెగాడు చిన్న మేకపిల్లని తెచ్చి అరుగు వారగా రాటకి కదుతున్నాడు.

సత్తెమ్మ ఆశ్చర్యపోయింది. 'ఏంటి? వాళ్ళింట్లో ఏదన్నా శుభ కార్యమా? ఓ పక్క కోడిని కోస్తున్నారు. మరోప్రక్క మేకని తెచ్చారు. వాళ్ల పెద్ద మనవడికి గాని పుట్టుపంచెలా?' అనుకుంది సత్తెమ్మ. ఎదురుగా అరుగు వారగా అరుస్తున్న చిన్న మేకపిల్లని చూస్తుంటే లేత కొబ్బరి గుర్తుకి వచ్చింది. లేత మేక మాంసం మహారుచిగా ఉంటుంది. పొయ్యి మీద పెడితే వెన్నలా ఉడికిపోతుంది. సరిగ్గా మషాళా పాళ్లు వేసి వండితే... సత్తెమ్మ బొక్కినోటి నిండా నీళ్లు వచ్చాయి. జిహ్వ చిప్పిల్లింది. నోరు తెరిచి కోడళ్లని ఏదన్నా చేసి పెట్టమని అడిగితే, మూతి మూడు వంకర్లు తిప్పుతారు. 'ఇప్పుడే నీకు చాకిరి చెయ్యలేక ఛస్తున్నాం. శాకాలు తింటేనే తిన్నది అరక్క బేదులు వాంతులు నీకు. ఇంక కోళ్లు మేకలు రుచులు తిన్నవంటే వోత రోగం తిరగబెట్టి మంచంలోనే అన్ని కానిస్తే ఎవురు ఆ ఛండాలం కడగాలి? ఇప్పటికే పనిమనిషి సణుగుతూంది' అంటారు. నోరు చెఱుగుతారు.

ఆ మాటలు, ఎత్తిపొడుపులు వింటే చప్పి తిండి కూడా సయించదు. ఇగ కొడుకులు తనని బతికున్న మడిసిగా గ్యాపకం పెట్టి శానా రోజులు అయ్యింది. ఇప్పుడు వాళ్లు తన కొడుకులు కాదు. తన కోడళ్లకి మొగుళ్లు. అందుకే నోరు మూసుకుంది. చక్రవర్తి లాంటి మగనితోనే పోయింది సౌభాగ్యం.

'అమ్మా...'

'అమ్మా...'

'ఆ...'

'అమ్మా లెగవే. ఇంట్లకి పోదాం. చీకటయ్యింది' కొడుకు అదిలిస్తుంటే నీళ్లు నిండిన కళ్లని తెరిచి రెప్పలు విదిలించింది. నిజమే. వెలుతురు మలిగి చీకట్లు ముసురుకుంటున్నాయి. చల్లగాలి కూడా ఎక్కువయింది.

'ఉరేయ్... నాకేం గాదుగాని ఇంకాస్సేపు ఈడనే కూసుంటారా? ఆ మూల గదిలో వాసిన. ఒకట చీకటి గూభ్యెం' అంది.

'ఆ గెదికి వాసిన నీ నుంచి వచ్చిందే గదే నాన్నమ్మ. అందుకే నువ పిలిసినా నీ గెదికి నేను రాంది' మనవడు వెక్కిరించాడు.

'అనుండ్రా అనుండ్రి' మనసులోనే సణుక్కుంది సత్తెమ్మ. 'నీ ఇష్టమే అమ్మా. మళ్లీ సల్లగాలికి ఏ రొంపన్న చేస్తుంది నీకు'

'ఫరవాలేదురా అబ్బీ' అంది సత్తెమ్మ.

'సరే నీ ఇష్టం' కొడుకు వెళ్ళిపోయాడు.

మళ్ళీ ఎదురింటికేసి చూసింది.

చిన్నమేక పచ్చిగడ్డి నములుతూంది. మధ్యమధ్య 'మే' అని అరుస్తోంది. కొత్తచోటు కావటాన బెదురుచూపులు చూస్తోంది. గంగరాజు చిన్న మనవడు అరుగు మీద కూర్చుని దాని చెవులు పట్టుకుని ఆడిస్తున్నాడు.

గంగరాజు ఇంట్లోంచి మసాలా కమ్మని వాసన మొదల య్యింది.

'కోడిని పొయ్యి మీదికి ఎక్కించినట్టున్నారు' సత్తెమ్మకి మనసు ఆరాటంగా ఉంది.

'ఒరే కిట్టిగా' గడపలో కూర్చుని వామనగుంటలు ఒంట రిగా ఆడుకుంటున్న తన మనవడ్ని పిలిచింది.

'ఏందే అవ్వా'

'ఒరే ఓ పని సెప్తా సేసి పెడతా...'

'అదుగే...'

'అదిగో ఆ గంగరాజు అరుగు మీద పిలగాడ్ని ఓసారి పిలుస్తావ్'

సత్తెమ్మ నోటి మాట పూర్తి కాకుండానే ఛెంగున పెరటి గోడ ఎక్కి 'ఒరే శాయీ. మా అవ్వ నిన్ను పిలుస్తుందిరా' అన్నాడు.

ఎనిమిదేళ్ళ కిట్టిగాడు పిలవగానే అంతే వయసున్న శాయి గోడ దూకి సత్తెమ్మ మంచం దగ్గరికి వచ్చాడు. కిట్టి గాడు గోడ దూకి మేకపిల్ల దగ్గర చేరి శాయిలు ఆడించినట్టే దాని చెవులు పట్టుకొని ఊపసాగాడు.

చచ్చుబడ్డ చేతిని మంచి చేత్తో సదురుకుంటూ 'ఒరేయ్ శాయి ఇలారా' అంది సత్తెమ్మ.

'ఎందుకే అవ్వా'

'మీ ఇంటికి చుట్టాలు వచ్చారేంటిరా కోడిని కోశారు'

'ఒక కోడి కాదే అవ్వా. రెండు కోళ్లు. పట్నం నుంచి మా తాతల దోస్తులు వస్తున్నారు. ఎల్లుండి వస్తున్నయంటగా'

'అట్లనా? మరి మేకపిల్ల నెందుకు తెచ్చారా చీకటేళ'

'వాళ్లు రేపు గూడా వుంటే దాన్ని వండటానికి' అన్నాడు.

సత్తెమ్మ వాడి చేతిని పట్టుకుంది. 'ఒరే. మీ అమ్మమ్మకి ఓ మాట చెప్తావురా?' ఆశగా అడిగింది.

'ఆ చెప్తా తియ్యి' అన్నాడు.

'కోడిపలావు తినక శానా రోజులు అయ్యింది. మీ అమ్మమ్మ నడిగి, నా పేరు చెప్పి నేను అడిగానని ఆకులో పట్టెడు పెట్టించుకురారా' అంది జిహ్వా చాపల్యంగా.

'ఓస్ అంతేనా. తెస్తాలే. ఇప్పుడే తెస్తా. మరి ఈడ్నే కూసో' అంట శాయిలు రివ్వున పరిగెత్తి పిట్టగోడ దూకి వాళ్ల ఇంట్లోకి పరిగెత్తాడు.

పరిగెత్తుతున్న శాయి కేసి ఆశగా చూస్తూ ఉండిపోయింది సత్తెమ్మ.

కోడి పలావ్ ఘుమఘుమలకి ఆ అవ్వ నోట్లో నీళ్ళూరుతు న్నాయి. 'గంగరాజు పెళ్లాం తన కోసం పట్టెడు ఆకులో పెట్టి పంపకపోతుందా? ఆ రోజుల్లో గంగరాజు పెళ్లాం నీళ్లోసుకుంటే తను ఎన్ని రుచులు చవి చూపలేదు? తన కోసం తప్పక పంపుతుంది. ఆ కాస్త ఈ చీకట్లో కూర్చుని నోట్లో పడేసుకొని ఆకు అవతల పారేస్తే తన కోడళ్లకి తెల వదు. ఆ తరువాత ఇంట్లోకి వెళ్లొచ్చు' అనుకుంది సత్తెమ్మ.

చుట్టు చీకటి బాగా పట్టింది. చలి బాగానే వేస్తుంది. ఒళ్లు జివ్వుమంటున్నా అలాగే కూర్చుంది.

పది -పదిహేను నిమిషాలు... అరగంట కూడా అయింది. ఎదురింటికేసి ఆశగా అలాగే చూస్తూ కూర్చుంది సత్తెమ్మ. లోనికి వెళ్లిన శాయి బయటికి రాలేదు.

'గంగరాజు పెండ్లం ఏమనుకుందో - తను తిండి కక్కుర్తి పడ్డాననుకుందేమో...'

లేకితనంగా అనుకుందేమో.... లేక పట్టెడు ఆకులో పంపి స్తుందో... గంగరాజు పెండ్ల అనసూయ కాపరానికి వచ్చిన కొత్తలో గంగరాజు ముత్తవ్వ అనసూయని కాల్చుకు తినేది. కోడండ్రికం పెట్టేది. అప్పుడు తను కాదా ఆదరించి చాటుగా మాటుగా ఎన్ని రుచులు గిన్నెలో అందించలేదు. అవన్ని అనసూయ మర్చిపోతుందా? తనకి తప్పక పంపు తుంది...

అమ్మా...

అమ్మా...

ఇంట్లోంచి పెరట్లోకి గబగబ లాదుతూ వచ్చాడు సత్తెమ్మ పెద్ద కొడుకు శ్రీనివాసులు. వాడి వెనకే అడ్డపంచె పైకి మడుస్తూ రెండో కొడుకు సూరీడూ...

'అమ్మా'

'ఏందిరా?'

ఇంత సీకటి సలిలో ఇంగ ఏం కూసుంటావ్ లోనికి పద' అంట మంచం అటు ఇటు చేరి ఎత్తబొయ్యారు.

'ఇంగాసేపు ఈడనే...'

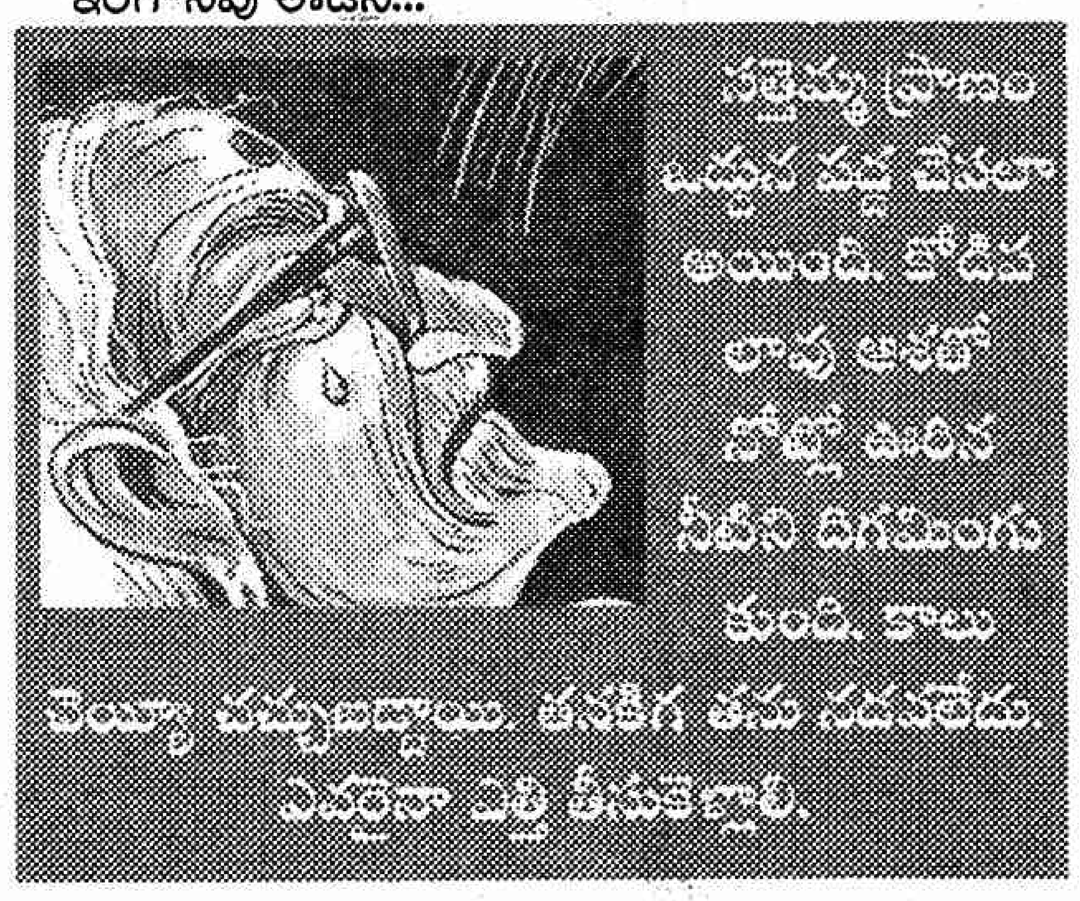

'ఛట్... ఈసలికి ఏదన్నా అయితే ఏం చేస్తవే. మేం ఓసారి ఊళ్లోకి పోయి పెద్దరెడ్డిని కలవాలి. నిన్ను లోనికి జేరెసి మేం బయటికి పోతం' సత్తెమ్మ నోట్లోంచి జవాబు రాక ముందే అమాంతం ఇద్దరు కొడుకులు జబ్బ సత్తువగ మంచం ఎత్తి ధనధన ఇంట్లోకి తెచ్చి మూల గదిలో మంచం దించారు.

'లలితా మేం ఊళ్లోకి పొయ్యొస్తం' అంటూ పెళ్లానికి చెప్పి గదిలోంచి వెళ్లిపోయాడు శ్రీనివాసులు. అన్న వెంటే తమ్ముడు బయటికి వెళ్లిపోయాడు హడావిడిగా.

సత్తెమ్మ ప్రాణం ఒడ్డున పడ్డ చేపలా అయింది. కోడిప లావు ఆశతో నోట్లో ఊరిన నీటిని దిగమింగుకుంది. కాలు చెయ్యీ చచ్చుబడ్డాయి. తనకిగ తను నడవలేదు. ఎవరైనా ఎత్తి తీసుకెళ్లాలి. శాయి కోడిపలావు ఆకులో తెస్తే ఆడ్నే తిని ఆకు పారేద్దాం అనుకుంది. వాడు తెస్తాడు. పెరట్లో చెట్టు కింద చూస్తాడు. ఒకవేళ వాడు గాని ఇక్కడికి తెస్తే, ఆ విషయం గాని తన కోడళ్ల కంట పడిందా... ఇంకేమన్నా ఉందా? ఇంట్లో యుద్ధమే. ఇంక ఇప్పుడు అనసూయ పంపకుండా వుంటేనే బాగుణ్ణు అనుకుంది దిండుకి తలఆన్చి. కళ్లు మూసు కుంటూ. మాగన్నుగా కన్ను మూత పదుతుందేమో అంతలో వసారాలో శాయి మాటలు వాటితోపాటే కోడళ్ల గొంతు వినిపించింది.

'ఏందిరా శాయిలా... ఇటొచ్చినావ్. చేతిలో ఆ డబ్బా ఏంది?'

'నా... నాకు సత్తెవ్వ గావాలె' అంట సత్తెమ్మ గదిలోకి వచ్చి డబ్బా ఆమె చేతిలో పెట్టి మళ్లీ వెళ్లబోయేంతలో వసారాలో సత్తెమ్మ కోడళ్లు ఇద్దరు శాయిని నిలేశారు.

'స్టీలు డబ్బాలో ఏందిరా శాయి తెచ్చావ్?'

'ముత్తవ్వకి కోడి పలావ్. మా అమ్మమ్మ ఇమ్మంది'

'ఏం ఆవిడకేనా మాకు పంపలేదా మీ అమ్మమ్మ'

'ఆ... అది... మరి అవ్వే గదా ఆకులో పెట్టి కూసింత తెమ్మని నన్ను అడిగింది. మీరు అడగలేదు కదా?' అంటు రివ్వున వెళ్లిపోయాడు.

కోడళ్లు రవరవలాడుతూ సత్తెమ్మ గదిలోకి వచ్చారు.

సత్తెమ్మ గుండె గుబిల్లుమంది. శాయి పెట్టిన వేడిపలావు స్టీలు బాక్సు ఇంకా సత్తెమ్మ చేతిలోనే ఉంది. కోడళ్లని చూసి డబ్బా పక్కకి పెట్టబోయి ఆగింది. అంతలో పెద్దకోడలు గయ్యిమంది.

'పక్కకి పెట్టటం ఎందుకు? సుబ్బరంగా తిను. మరి మీ కోడళ్ళు తిండి పెట్టటం లేదు. ఊరి అందరికీ తెలియద్దూ? అందుకని అడుక్కుని మరి తెప్పించుకుంటివి?' అంది.

'డాక్టరేం చెప్పాడు? చప్పిడి కూడు తినమన్నాడు. మసా లాలు అసలే వద్దన్నాడు. ఏ కొంచెం కారం తిన్నా నీకు బేదులు. బి.పి. అన్ని పక్కలోనే. ఆ ఛెండాలం అంతా ఎవరు కడగాలి? నువు ఇలాంటి దొంగ తిళ్లు తింటే? రేపు రోగ ముదిరి నీకేదన్నా అయితే ఇరుగు పొరుగులా? పూచీకత్తు లేదు? కోడళ్లు పట్టించుకోలేదు సరిపడని తిళ్లు పెట్టారు రోగం ముదిరి సచ్చిందన్న చెడ్డ పేరు మాకు తేవాలనే కదా? ఏళ్లు కాదు రావల్సింది బుద్ధి' చిన్న కోడలు చిటపటలా డింది.

'కోడళ్లు ఏవి చేసి పెట్టటం లేదు గావచ్చు అనుకోరా ఇరుగు పొరుగు. అంత తిండిలేక సచ్చిపోతున్నవా? అడు క్కుని మరీ తింటున్నావు. నీకు డాక్టరు పెట్టమన్నవి అన్ని టైము ప్రకారం పెడుతూనే ఉన్నాం. చింత చచ్చినా పులుపు చావదని... ఇంకా సుబ్బరంగా ఆ కోడిపలావు తిను. రేపు మటను ఎల్లుండి చేపలు కూడా అడుక్కుని తిను... ఛీ...' పెద్ద కోడలు విసురుగా గదిలోంచి వెళ్లిపోయింది.

'ఇలాంటి దొంగ తిళ్లు ఎన్ని తిన్నావో... అందుకే మంచం లోనే చేస్తావ్ మలమూత్రాలు. గదిలోకి రావాలంటే కంపు. నీ బుద్ధికి తగినట్లే నీ బతుకు... ఇంకా ఎన్నాళ్లో మాకు నీ పీడ' చిన్నకోడలు చేతులు తిప్పి మెటికలు విరుస్తూ గదిలోంచి వెళ్లిపోయింది.

సత్తెమ్మకి ప్రాణం చచ్చినట్టు అయింది.

కళ్లనిండా నీళ్లు నిండాయి.

'ఇలాంటి దొంగ తిళ్లు ఎన్ని తింటున్నావో... అందుకే మంచంలోనే... గదంతా కంపు... ఛీ...'

'ఏళ్ళు గాదు రావల్సింది బుద్ధి'

'నాన్నమ్మ ఆ గదిలో కంపంతా నీ నుంచే కదా?'

... ...

అవ్యక్త క్షోభలో సత్తెమ్మ మనసు నలిబిలి అయ్యింది. కోడళ్ల వ్యంగ్య శరాఘాతాలు ఆ వృద్ధురాలి హృదయాన్ని వేల తూట్లు పొడిచాయి.

అంతవరకు గంగరాజు పెళ్లాం పంపించే పట్టెడు కోడి పలావు కోసం నోట్లో ఊరిన నీళ్లు ఇప్పుడు చేదుగా వెగ టుగా విషంలా అనిపిస్తున్నాయి. చిన్నారి శాయి కోసం అంతవరకు ఎదురుచూసిన ఆ వృద్ధురాలి గాజు కళ్లు ఇప్పుడు నీళ్లతో నిండి 'శాయి రాకపోయినా బాగుండేది' అన్నట్లు ఉసూరుమంటున్నాయి.

స్టీలు డబ్బాలో మసాలా వాసనతో ఘుమఘుమ లాడిపో తున్న పలావు పాముల బుట్టలా అనిపిస్తుంటే గభాల్న చేతి లోంచి జారవిడిచింది. స్టీలు డబ్బా 'ధన్'మని నేల మీద పడి వేడి రుచికరమైన పలావు నేల మీద విరజిమ్మినట్లు వొలికింది. అంత భద్రంగాను సత్తెమ్మ మంచంలో వెనక్కి వాలిపోయింది. నోరు తెరుచుకుపోయింది. కళ్లు చలనం లేకుండా నిస్తేజం అయ్యాయి. కోడళ్ల వ్యంగ్య శరాఘాతా లకు ఇంతకు ముందు సత్తెమ్మ మనసు చచ్చిపోయింది. కాని ఇప్పుడు సత్తెమ్మే...

మనుషుల మధ్య కొన్ని సంబంధాలు తెగిపోతాయి. కాని తీపి గురుతులు మిగిలిపోతాయి.

ఎనభై ఏళ్ల సత్తెమ్మకి అన్ని చేదు గురుతులే మిగుల్చుకొని ఇహలోక యాత్ర చాలించింది. 'ఈ మహలే కవిగాయక పండిత జన మండల మొకనాడు. ఈ శిథిలాలే గత వైభవ చిహ్నాము లీనాడు...' అన్నట్టు సత్తెమ్మ శరీరం కట్టెలా మంచంలో మిగిలింది. ★